

УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК С И. НЕЧУЙ-ЛЕВИЦКИМ

КАЙДАШЕВА СІМ'Я

СЕМЬЯ КАЙДАША

Повість

Повесть

Повесть адаптировал **Андрей Литвин** litvin@visti.net

Метод чтения Ильи Франка

Недалеко от Богуслава, к`оло Р`осі (*недалеко от Богуслава /100 км к юго-юго-востоку от Киева/, у реки Рось /впадает в Днепр с запада ниже Канева/*), в д`овгому покр`ученому яр`у розк`инулось сел`о Семиг`ори (*в длинном извилистом овраге = лощине раскинулось село Семигоры /расположено в нескольких километрах к северу от левого берега Роси; в произведении будут упомянуты сёла: Биевцы, находящиеся в нескольких километрах к югу от правого берега Роси, и Дешки — на правом берегу Роси рядом с Богуславом; Богуслав расположен по обоим берегам Роси западнее места действия; будет упомянут и город Корсунь, расположенный в 30 км ниже по течению Роси/*). Яр в`ється гад`юкою між крут`ими гор`ами (*овраг вьється гадюкою меж крутими горами*), між зел`еними тер`асами (*между зелёными террасами*); од `яру на всі б`оки розб`іглись (*от оврага во все стороны разбежались*), нен`аче гілк`и д`ерева (*словно ветви дерева*), глиб`окі рукав`и (*глубокие рукава*) й похов`ались десь дал`еко в густ`их ліс`ах (*и спрятались где-то далеко в густых лесах*). На дні д`овгого `яру

блищ`ать рядк`ами став`очки в очер`етах *(на дне длинного оврага блестят рядками прудики в камышах)*, в осоц`і *(в осоке)*, зелен`іють лев`ади *(зеленеют левады; “лев`ада” — участок недалеко от хаты с сенокосом, садом и огородом)*. Гр`еблі обсаджені стол`ітніми в`ербами *(плотины обсажены столетними ивами; “верб`а” — родовое название деревьев Salix, в котором более 600 видов, верба, ива, ветла; на Украине наиболее распространена ива белая, Salix alba)*. В глиб`окому яр`у н`іби в`ється оксам`итовий зел`ений п`ояс *(в глубоком овраге будто вьётся бархатный зелёный пояс)*, на котр`ому блищ`ать н`іби впр`авлені в зел`ену опр`аву прикр`аси з ср`ібла *(на котором блестят = сверкают словно вставленные в зелёную оправу украшения из серебра)*. Два рядк`и б`ілих хат поп`ід гор`ами біл`іють *(два ряда белых хат под горами белеют)*, нен`аче два рядк`и п`ерлів на зел`еному п`оясі *(словно два ряда жемчужин на зелёном поясе)*. К`оло хат зелен`іють густ`і стар`і садк`и *(возле хат зеленеют густые старые сады)*.

Недалеко от Богуслава, коло Росі, в довгому покрученому ярю розкинулось село Семигори. Яр в'ється гадюкою між крутими горами, між зеленими терасами; од ярю на всі боки розбіглись, неначе гілки дерева, глибокі рукави й поховались десь далеко в густих лісах. На дні довгого ярю блищать рядками ставочки в очеретах, в осоці, зеленіють левади. Греблі обсажені столітніми вербами. В глибокому ярю ніби в'ється оксамитовий зелений пояс, на котрому блищать ніби вправлені в зелену оправу прикраси з срібла. Два рядки білих хат попід горами біліють, неначе два рядки перлів на зеленому поясі. Коло хат зеленіють густі старі садки.

На вис`оких гр`ивах гір круг`ом `ярю зелен`іє стар`ий ліс *(на высоких гривах гор вокруг оврага зеленеет старый лес)*, як зел`ене м`оре, вкр`ите

хвилями *(как зелёное море, покрытое волнами)*. Глянеш з високої гори на той ліс *(глянешь с высокой горы на тот лес)*, і здається, ніби на гори впала оксамитова зелена тканина *(и кажется, будто на горы упала бархатная зелёная ткань)*, гарно побгалась складками *(красиво собралась складками)*, позападала в вузькі долини тисячами оборок та жмутів *(попроваливалась в узкие долины тысячами оборок и пучков = кистей)*. В гарячий ясный літній день ліс на горах сяє *(в горячий светлый летний день лес на горах сияет)*, а в долинах чорніє *(а в долинах чернеет)*. Над долинами стоїть сизий легкий туман *(над долинами стоит сизый лёгкий туман)*. Ті долини здаля ніби дишать тобі в лице холодком *(те долины издалека будто дышат тебе в лицо холодком)*, лісовою вогкістю *(лесною влажностью = сыростью)*, манять до себе в тінь густого старого лісу *(манят к себе в тень густого старого леса)*.

Під однією горою *(под одной горой)*, коло зеленої лаводи *(у зелёной лаводы)*, в глибокій западині стояла чимала хата Омелька Кайдаша *(в глубокой впадине = низине стояла большая хата Омельки Кайдаша)*. Хата потонула в старому садку *(хата утонула в старом саду)*. Старі черешні росли скрізь по дворі *(старые черешни росли по всему двору; “скрізь” — всюду)* й кидали од себе густу тінь *(и отбрасывали от себя густую тень)*. Вся Кайдашева садина ніби дихала холодком *(вся Кайдашова усадьба словно дышала прохладой)*.

На високих гривах гір кругом яру зеленіє старий ліс, як зелене море, вкрите хвилями. Глянеш з високої гори на той ліс, і здається, ніби на гори впала оксамитова зелена тканина, гарно побгалась складками, позападала в вузькі долини тисячами оборок та жмутів. В гарячий ясный літній день ліс на горах сяє, а в долинах чорніє. Над долинами стоїть сизий легкий туман. Ті долини здаля ніби дишать тобі в лице холодком, лісовою вогкістю, манять до себе в тінь густого старого лісу.

Під однією горою, коло зеленої левади, в глибокій западині стояла чимала хата Омелька Кайдаша. Хата потонула в старому садку. Старі черешні росли скрізь по дворі й кидали од себе густу тінь. Вся Кайдашева садиба ніби дихала холодком.

Одн`ого л`ітнього дня п`еред пал`икопою (*в один из летних дней перед Пантелеймоном; “пал`икопа” — день святого Пантелеймона, 9 августа по новому стилю*) Ом`елько Кайд`аш сид`ів в пов`ітці на осл`оні й майструв`ав (*Омелько Кайдаш сидел в сарае на скамейке и мастерил; “осл`ін” — переносная скамейка*). Шир`окі вор`ота з хв`оросту бул`и одч`инені н`австіж (*широкие ворота из прутьев были раскрыты настежь*). Густ`а тінь у вор`отях пов`ітки (*густая тень в воротах сарая*), при `ясному с`онці (*при ярком солнце*), здав`алась ч`орною (*казалась чёрной*). Н`іби намаль`ований на ч`орному п`олі карт`ини (*будто нарисованный на чёрном поле картины*), сид`ів Кайд`аш в б`ілій сор`очці з шир`окими рукав`ами (*сидел Кайдаш в белой сорочке = рубашке с широкими рукавами*). Кайд`аш струг`ав вісь (*Кайдаш строгал ось*). Шир`окі рукав`а закач`ались до л`іктів (*широкие рукава закатались до локтей*); з-під рукав`ів бул`о видн`о здор`ові загор`ілі ж`илаві р`уки (*из-под рукавов было видно здоровые загорелые жилистые руки*). Шир`оке лиц`е бул`о сухорл`яве й блід`е (*широкое лицо было сухощавым и бледным*), н`аче лиц`е в ченц`я (*будто лицо у монаха*). На сух`ому вис`окому л`обі набіг`али густ`і дрібн`і зм`оршки (*на сухой = худой высокий лоб набегали густые мелкие морщины*). Кучер`яве пос`ічене вол`осся стирч`ало на голов`і (*кудрявые посёкшиеся волосы торчали на голове*), як пух (*как пух*), і блищ`ало сивин`ою (*и блестели сединою*).

Одного літнього дня перед паликопою Омелько Кайдаш сидів в повітці на ослоні й майстрував. Широкі ворота з хворосту були одчинені навстіж. Густа тінь у воротах повітки, при ясному сонці, здавалася

чорною. Ніби намальований на чорному полі картини, сидів Кайдаш в білій сорочці з широкими рукавами. Кайдаш стругав вісь. Широкі рукава закачалися до ліктів; з-під рукавів було видно здорові загорілі жилаві руки. Широке лице було сухорляве й бліде, наче лице в ченця. На сухому високому лобі набігали густі дрібні зморшки. Кучеряве посічене волосся стирчало на голові, як пух, і блищало сивиною.

К`оло пов`ітки на ток`у два Кайдаш`еві син`и (*возле сарая на току два Кайдашовых сына*), молод`і парубк`и (*молодые парни; “п`арубок” — юноша от 16-ти лет, способный выполнять самостоятельную работу без отцовского присмотра*), поправл`яли п`оди під стіжк`и (*поправляли площадки под стожки*): жнив`а кінч`ались (*жатва кончалась*), і начин`алась возов`иця (*и начиналась возовица /пора привоза/*). Ст`аршого Кайдаш`евого с`ина зв`али Карп`ом (*старшего сына Кайдаша звали Карп*), м`еншого — Лавр`іном (*младшего — Лаврин*). Кайдаш`еві син`и бул`и молод`і парубк`и (*Кайдашовы сыновья были молодые парни*), об`идва вис`окі (*оба высокие*), р`івні ст`аном (*со стройными фигурами*), об`идва довгообр`азі й рус`яві (*оба с продолговатым лицом и русые*), з д`овгими, тонк`ими (*с длинными, тонкими*), тр`ошки горб`атими нос`ами (*немножко горбатыми носами*), з рум`яними губ`ами (*с румяными губами*). Карп`о був шир`окий в плеч`ах (*Карп был широк в плечах*), з б`атьківськими к`арими г`острими оч`има (*с отцовскими карими острыми глазами*), з блідув`атим лиц`ем (*с бледноватым лицом*). Тонк`і пружк`и йог`о блід`ого лиц`я (*тонкие черты его бледного лица; “пруж`ок” — уменьшительное от “пруг” — край, ребро предмета, морщина; “пружк`и” — черты /лица/*) з тонк`ими губ`ами м`али в соб`і щось неласк`аве (*с тонкими губами содержали в себе что-то неприветливое = неласковое*). Г`острі т`емні `очі бул`и н`іби серд`иті (*острые тёмные глаза были как будто сердитыми*).

Коло повітки на току два Кайдашеві сини, молоді парубки, поправляли поди під стіжки: жнива кінчались, і починалась возовиця. Старшого Кайдашевого сина звали Карпом, меншого — Лавріном. Кайдашеві сини були молоді парубки, обидва високі, рівні станом, обидва довгообразі й русяві, з довгими, тонкими, трошки горбатими носами, з рум'яними губами. Карпо був широкий в плечах, з батьківськими карими гострими очима, з блідуватим лицем. Тонкі пружки його блідого лиця з тонкими губами мали в собі щось неласкаве. Гострі темні очі були ніби сердиті.

Лавр'інове молод'є довг'асте лиц'є бул'о рум'яне (*Лавриново молодое продолговатое лицо было румяным*). Вес'елі с'ині, як н'ебо, `очі (*весёлые синие, как небо, глаза*) світ'ились прив'ітно й ласк'аво (*светились приветливо и ласково*). Тонк'і бр'ови (*тонкие брови*), рус'яві дрібн'і к'учері на голов'і (*русые мелкие кудри на голове*), тонк'ий ніс (*тонкий нос*), рум'яні г'уби (*румяные губы*) — все подих'ало молод'ою паруб'очою крас'ою (*всё дышало молодой юношескою красотой*). Він був сх'ожий з в'иду на м'атір (*он был похож лицом на мать; “вид” — /диалектное/ лицо*).

Лавр'ін пров'орно с'овав з'аступом по земл'і (*Лаврин проворно водил лопатой по земле; “заступ” — лопата с острым суженным концом для копания, в отличие от термина “лопата” /совковая лопата/*). Карп'о л'едве вол'одав рук'ами (*Карп едва владел = управлял руками*), м'орщив л'оба (*морщил лоб*), нен'аче с'ердився на св'ого важк'ого й туп'ого з'аступа (*будто сердился на свою тяжёлую и тупую лопату*). Вес'елому, жартовл'ивому м'еншому бр'атові хот'ілось говор'ити (*весёлому, шутливому /любителю пошутить/ младшему брату хотелось говорить*); ст'арший зн'ехотя к'идав йом'у по к'ілька слів (*старший нехотя бросал ему по несколько слов*).

Лаврінове молоде довгасте лице було рум'яне. Веселі сині, як небо, очі світились привітно й ласкаво. Тонкі брови, русяві дрібні кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи — все подихало молодою парубочою красою. Він був схожий з виду на матір.

Лаврін проворно совав заступом по землі. Карпо ледве володав руками, морщив лоба, неначе сердився на свого важкого й тупого заступа. Веселому, жартовливому меншому братові хотілось говорити; старший знехотя кидав йому по кілька слів.

— К`арпе (*Карп*)! — пром`овив Лавр`ін (*произнёс Лаврин*). — А ког`о ти б`удеш оц`е св`атать (*а кого ты будешь вот сватать*)? Адж`е ж оц`е п`еред Сем`еном теб`е б`атько, маб`уть, ож`енить (*ведь вот перед Семёном /9 сентября по новому стилю/ тебя отец, наверное, женит*).

— Посв`атаю, ког`о тр`апиться (*посватаю, кого придётся*), — зн`ехотя обізв`ався Карп`о (*нехотя отозвался Карп*).

— Св`атай, К`арпе, Пал`ажку (*сватай, Карп, Палашку; "Пал`ажка" от "Пелаг`ия"*). Кр`ащої од Пал`ажки н`ема на всі Семиг`ори (*Лучшей, чем Палашка, нет во всех Семигорах*).

— То св`атай, як тоб`і тр`еба (*так сватай, если тебе надо*), — сказ`ав Карп`о (*сказал Карп*).

— Якб`и на м`ене, то я б св`атав Пал`ажку (*как по мне, то я б сватал Палашку*), — сказ`ав Лавр`ін (*сказал Лаврин*). — В Пал`ажки бр`ови, як шнур`очки (*у Палашки брови, как шнурочки*); моргн`е, н`іби вогн`ем сипн`е (*моргнет, будто огнём осыпет*). Одн`а бров`а в`арта вол`а (*одна бровь стоит вола*), др`угій бров`і й цін`и нем`а (*второй брови и цены нет*). А що вже г`арна (*а что уж красивая*)! Як намаль`ована (*как нарисованная*)!

— Кол`и в Пал`ажки `очі витрішкув`аті (*когда = /если, в то же время/ у Палашки глаза навыкате*), як у ж`аби (*как у жабы*), стан крив`ий, як у б`аби (*фигура кривая, как у бабы*).

— Карпе! — промовив Лаврін. — А кого ти будеш оце сватать? Адже ж оце перед Семеном тебе батько, мабуть, оженить.

— Посватаю, кого трапиться, — знехотя обізвався Карпо.

— Сватай, Карпе, Палажку. Кращої од Палажки нема на всі Семигори.

— То сватай, як тобі треба, — сказав Карпо.

— Якби на мене, то я б сватав Палажку, — сказав Лаврін. — В Палажки брови, як шнурочки; моргне, ніби вогнем сипне. Одна брова варта вола, другій брові й ціни нема. А що вже гарна! Як намальована!

— Коли в Палажки очі витрішкуваті, як у жаби, стан кривий, як у баби.

— То св`атай Х`іврю (*тогда сватай Феню; “Х`івря” от “Февр`онія”*). Х`івря дол`адна, як п`исанка (*Хивря статная, как писанка; “п`исанка” — пасхальное яйцо, в переносном значении — что-либо приятное, красивое*).

— І вже дол`адна (*и уж статная*)! Ход`ить так л`егенько (*ходит так легко*), наче в ст`упі гор`ох товч`е (*будто в ступе горох толчёт*), а як гов`орить (*а как говорит*), то н`осом свист`ить (*то носом свистит*).

— То св`атай В`івдю (*то сватай Дуню; “В`івдя” от “Свдок`ія”*). Чим же В`івдя нег`арна (*чем же Вивдя некрасива*)? Гов`орить тон`ісінько (*говорит тоненько*), мов соп`ілка гр`ає (*будто дудочка играет*), а т`иха, як ягн`иця (*тихая, как овечка*).

— Т`иха, як тел`иця (*тихая, как тёлка*). Я любл`ю, щоб д`івчина бул`а тр`охи брикл`ива (*я люблю, чтобы девушка была немного брыкливая*), щоб м`ала с`ерце з п`ерцем (*чтоб имела сердце с перцем*), — сказав Карп`о (*сказал Карп*).

— То бер`и Х`имку (*тогда бери Фимку; “Х`имка” от “Юх`имия”*). Ця як брикн`е (*эта как брыкнёт*), то й перек`инешся (*так и перевернёшься*), — сказ`ав Лавр`ін (*сказал Лаврин*).

— Кол`и в Х`имки `очі (*когда у Химки глаза*), як у сов`и (*как у совы*), а сво`їм кирп`атим н`осом в`она ч`ує (*а своим курносым носом она чувствует = чуёт, слышит*), як у н`ебі млинц`і печ`уть (*как в небе блины пекут*). А як х`одить (*а когда ходит*), то нен`аче р`ешетом гор`ох т`очить (*то словно решетом горох просеивает*), так`і викрут`аси виробл`яє (*такие выкрутасы выделяет*)...

— То сватай Хіврю. Хівря доладна, як писанка.

— І вже доладна! Ходить так легенько, наче в ступі горох товче, а як говорить, то носом свистить.

— То сватай Вівдю. Чим же Вівдя негарна? Говорить тонісінько, мов сопілка грає, а тиха, як ягниця.

— Тиха, як телиця. Я люблю, щоб дівчина була трохи бриклива, щоб мала серце з перцем, — сказав Карпо.

— То бери Химку. Ця як брикне, то й перекинешся, — сказав Лаврін.

— Коли в Химки очі, як у сови, а сво`їм кирпатим носом вона чує, як у небі млинці печуть. А як ходить, то неначе решетом горох точить, такі викрутаси виробляє...

Карп`о прик`инув так`е слівц`е (*Карп вставил такое словцо*), що б`атько перест`ав струг`ати і поч`ав прислух`атись (*что отец перестал строгать и начал прислушиваться*). Він гл`янув на син`ів ч`ерез хворост`яну ст`іну (*он глянул на сыновей через плетённую стену*). Син`и сто`яли без д`іла й баз`ікали (*сыновья стояли без дела и болтали*), поспир`авшись на заступ`и (*опершись на лопаты*). Кайд`аш ск`очив з осл`она й в`ибіг з стр`угом у руц`і з пов`ітки (*Кайдаш вскочил с лавки и выбежал со стругом в руке из сарая; струг —*

инструмент для грубой обработки дерева). Старий Омелько був дуже богомільний (старый Омелько был очень набожным), ходив до церкви щонеділі не тільки на службу (ходил в церковь каждое воскресенье не только к службе), а навіть на вечірню (но даже к вечерней), говорив два рази на рік (говел два раза в год; “говіти” — поститься и посещать церковные службы, готовясь к исповеди и причастию), горнувся до духовенства (льнул к духовенству), любив молитись і постити (любил молиться и поститься); він понеділкував (постился по понедельникам) і постив дванадцять п'ятниць на рік (и постился двенадцать пятниц в году), перед декотрими пр'азниками (перед некоторыми праздниками). Того дня припадала п'ятниця перед палікопою (на тот день выпадала пятница перед Пантелеймоном), котрого народ дуже поважає (которого народ очень уважает). Кайдаш не їв од самого ранку (Кайдаш не ел с самого утра); він вірив (он верил), що хто буде постити у ту п'ятницю (что кто будет поститься в ту пятницу), той не буде в воді потопати (тот не будет в воде тонуть).

Карпо прикинув таке слівце, що батько перестав стругати і почав прислухатись. Він глянув на синів через хворостяну стіну. Сини стояли без діла й базікали, поспиравшись на заступи. Кайдаш скочив з ослона й вибіг з стругом у руці з повітки. Старий Омелько був дуже богомільний, ходив до церкви щонеділі не тільки на службу, а навіть на вечірню, говорив два рази на рік, горнувся до духовенства, любив молитись і постити; він понеділкував і постив дванадцять п'ятниць на рік, перед декотрими пр'азниками. Того дня припадала п'ятниця перед палікопою, котрого народ дуже поважає. Кайдаш не їв од самого ранку; він вірив, що хто буде постити у ту п'ятницю, той не буде в воді потопати.

— А чоґо це ви постав`али (*а чего это вы повставали = остановились*), та р`уки позгорт`али (*и руки поскладывали*), та ще й верз`ете Бог зна що (*да ещё и несёте Бог знает что*)? — загомон`ів Кайд`аш до син`ів (*зашумел Кайдаш на сыновей*). — Чи то м`ожна в так`у п`ятницю паск`удить язык`и (*да можно ли в такую пятницу осквернять = пачкать языки*)? Ви зн`аєте, що хто сьог`одні сп`остить ц`ілий день (*вы знаете, что кто сегодня пропустится целый день*), той нік`оли не потопа`тима в вод`і і не ввре н`аглою см`ертю (*тот никогда не утонет в воде и не умрёт внезапной = насильственной смертью*).

— В Семиг`орах нем`а де і втоп`иться (*в Семигорах негде и утонуть*), бо в ставк`ах стар`ій ж`абі по кол`іна (*ибо в прудах старой жабе по колено*), — сказ`ав Карп`о (*сказал Карп*).

— Говор`и, д`урню (*говори, дурень!*)! Нем`а де втоп`иться (*негде утонуть*). Як бог дасть, то і в кал`южі вт`опишся (*если Бог даст, то и в луже утонешь*), — сказ`ав б`атько (*сказал отец*).

— Хіб`а з корчм`и йдуч`и (*разве из корчмы идя*)... — серд`ито сказ`ав Карп`о (*сердито сказал Карп*) і тим натякн`ув б`атькові (*и тем намекнул отцу*), що б`атько л`юбить ч`асто ход`ить до корчм`и (*что отец любит часто ходит в корчму*).

— Ти, К`арпе, нік`оли не вд`ержиш язык`а (*ты, Карп, никогда не удержишь язык*)! Все допик`аєш мен`і гірк`ими слов`ами (*всё донимаешь меня горькими словами*)...

— А чоґо це ви поставали, та руки позгортали, та ще й верзете бог зна що? — загомонів Кайдаш до синів. — Чи то можна в таку п'ятницю паскудить языки? Ви знаєте, що хто сьогодні спостить цілий день, той ніколи не потопатима в воді і не ввре наглою смертю.

— В Семигорах нема де і втопиться, бо в ставках старій жабі по коліна, — сказав Карпо.

— Говори, дурню! Нема де втопиться. Як бог дасть, то і в калюжі втопишся, — сказав батько.

— Хіба з корчми йдучи... — сердито сказав Карпо і тим натякнув батькові, що батько любить часто ходити до корчми.

— Ти, Карпе, ніколи не вдержиш язика! Все допікаєш мені гіркими словами...

Кайд`аш пл`юнув і знов піш`ов у пов`ітку струг`ать вісь (*Кайдаш плюнул и снова пошёл в сарай строгать ось*). Хл`опці тр`охи помовч`али (*парни немного помолчали*), ал`е перегод`я знов почал`и бал`акати сп`ершу т`ихо (*но погода снова начали болтать сначала тихо*), а д`алі все голосн`іше (*а дальше всё громче*), а п`отім з`овсім г`олосно (*а потом совсем громко*).

— К`арпе (*Карп*)! — т`ихо поч`ав Лавр`ін, д`уже ох`очий до г`арних дівч`ат (*тихо начал Лаврин, очень охочий до красивых девчат*). — Скаж`и-бо, ког`о ти б`удеш св`атать (*скажи же, кого ты будешь сватать*)?

— Ат! Одчеп`ись од м`ене (*отцепись от меня*), — т`ихо пром`овив Карпо (*тихо произнёс Карп*).

— Св`атай Ол`ену Головк`івну (*сватай Елену Головку*). Ол`ена кр`угла (*Елена круглая*), як циб`улька (*как луковичка*), повнов`ида (*полнолица*), як п`овний м`ісяць (*как полная луна*); в н`єї щ`оки, мов `яблука (*у неё щёки, как яблоки*), з`уби, як б`іла р`іпа (*зубы, как белая репа*), кос`а, як пр`аник (*коса, как валёк; "пр`аник" — валёк, приспособление для стирки — узкая зазубренная доска с ручками*), сам`а д`івка здор`ова, як тур (*сама девка здоровая, как тур; "тур" — вымерший вид быков, поэтический символ силы*): як ід`е, то під н`ею аж земл`я стугон`ить (*как идёт, так под ней аж земля гудит*).

Кайдаш плюнув і знов пішов у повітку стругать вісь. Хлопці трохи помовчали, але перегодя знов почали балакати спершу тихо, а далі все голосніше, а потім зовсім голосно.

— Карпе! — тихо почав Лаврін, дуже охочий до гарних дівчат. — Скажи-бо, кого ти будеш сватать?

— Ат! Одчепись од мене, — тихо промовив Карпо.

— Сватай Олену Головківну. Олена кругла, як цибулька, повновида, як повний місяць; в неї щоки, мов яблука, зуби, як біла ріпа, коса, як праник, сама дівка здорова, як тур: як іде, то під нею аж земля стугонить.

— Г`арна... м`ордою хоч пацюк`и бий (*красивая... мордой хоть крыс бей*); сам`а товст`а, як б`одня (*сама толстая, как кадушка; "б`одня" низкая кадка с крышкой*), а ш`ия, хоч об`іддя гни (*а шея, хоть обода гни*).

— Ну, то св`атай Од`арку Ходак`івну (*ну, тогда сватай Дашу Ходак; "Од`арка" от "Дар`ина"*): ця тон`енька, як очерет`ина (*эта тоненькая, как тростинка*), гнучк`а ст`аном (*гибкая фигурой*), як топ`оля (*как тополь*); л`ичко мал`еньке й тон`еньке (*личико маленькое и тоненькое*), мов шовк`ова н`итка (*словно шёлковая нить*); г`уби мал`енькі, як рутян`ий лист (*губы маленькие, как лист руты*). З мал`енького л`ичка хоч вод`и нап`ийся (*с маленького личика хоть воды напейся*), а сам`а п`ишна (*а сама пышная*), як у сад`у в`ишня (*как в саду вишня*), а т`иха нен`аче вод`а в крин`иці (*а тихая, будто вода в колодце*).

Стар`ий Кайд`аш аж н`абік спл`юнув (*старый Кайдаш даже в сторону сплюнул*), а Карп`о пром`овив (*а Карп произнёс*):

— Вже й знайш`ов крас`уню (*уж и нашёл красавицу*)! Та в н`еї лиц`е, як тр`іска (*да у неё лицо, как лучина*), стан, наче коп`истка (*фигура как мешалка; "коп`истка" — деревянная лопатка для размешивания пицци*), р`уки, як коч`ерги (*руки, как /две/ кочерги*), сам`а, як д`ошка (*сама, как доска*), а як ід`е, то аж кістк`и торохт`ять (*а как идёт, то аж кости тарыхтят*).

— Ал`е ж ти й вередл`ивий *(ну ж ты и привередливый)*! То св`атай Хот`ину Корчак`івну *(тогда сватай Хотину Корчак; “Хот`ина” от “Фот`инія”)*, — сказ`ав Лаврін і засмі`явся *(сказал Лаврин и засмеялся)*.

— Гарна... мордою хоч пацюки бий; сама товста, як бодня, а шия, хоч обіддя гни.

— Ну, то сватай Одарку Ходаківну: ця тоненька, як очеретина, гнучка станом, як тополя; личко маленьке й тоненьке, мов шовкова нитка; губи маленькі, як рутяний лист. З маленького личка хоч води напийся, а сама пишна, як у саду вишня, а тиха неначе вода в криниці.

Старий Кайдаш аж набік сплюнув, а Карпо промовив:

— Вже й знайшов красуню! Та в неї лице, як тріска, стан, наче копистка, руки, як кочерги, сама, як дошка, а як іде, то аж кістки торохтять.

— Але ж ти й вередливий! То сватай Хотину Корчаківну, — сказав Лаврін і засміявся.

— Чи ти здур`ів *(иль ты сдурел)*? Хот`ина як в`игляне в вікн`о *(Хотина как выглянет в окно)*, то на вікн`о три дні соб`аки бр`ешуть *(то на окно три дня собаки лают)*, а на вид`у в н`еї нен`аче чорт сім кіп гор`ошу змолот`ив *(а на лице у ней будто чёрт семь копен гороха смолотил; “коп`а” — копна, стожок из 60-ти снопов)*.

— Ну, то бер`и Г`анну *(ну то бери Анну)*.

— Авж`еж *(а как же)*! Оц`е взяв би той к`адівб *(вот взял бы ту бочку; “к`адівб” — большая кадка)*, що б`ублика з`іс`и, п`оки круг`ом об`їйдеш *(что бублик съешь, пока вокруг обойдёшь)*, а як ід`е *(а как идёт)*...

Карп`о прик`инув так`е слівц`е *(Карп вставил такое слово)*, що богом`ольний Кайд`аш пл`юнув і знов в`ибіг з пов`ітки *(что набожный Кайдаш плюнул и снова выбежал из сарая)*.

Хл`опці сто`яли од`ин пр`оти `одного (*парни стояли друг перед другом*),
поспир`авшись на заступ`и (*опершись на лопаты*).

— Чи ти здурів? Хотина як вигляне в вікно, то на вікно три дні
собаки брешуть, а на виду в неї неначе чорт сім кіп гороху змолотив.

— Ну, то бери Ганну.

— Авжеж! Оце взяв би той кадівб, що бублика з'їси, поки кругом
обійдеш, а як іде...

Карпо прикинув таке слівце, що богомольний Кайдаш плюнув і знов
вибіг з повітки.

Хлопці стояли один проти одного, поспиравшись на заступи.

*Полностью книгу можно купить на сайте www.franklang.ru в
соответствующем языковом разделе (украинский язык), в
подразделе «Тексты на украинском языке, адаптированные по
методу чтения Ильи Франка»*